

Handleiding hoe straffe bezuinigingen Rijk op te vangen

De VNG gaat samen met adviesbureau BMC gemeenten ondersteunen bij het in kaart brengen van bezuinigingsmogelijkheden. Er komt een handboek, een website en een serie regio-bijeenkomsten. 'Met plat bezuinigen alleen kom je er niet.'

Hoeveel minder rijksgeld gemeenten na 2011 krijgen is nog steeds ongewis, maar dat het veel minder wordt, daarover bestaat bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) geen enkele twijfel. Door eerder gemaakte afspraken met het Rijk, liggen de inkomsten van het Rijk tot en met 2011 vast. Voor de periode daarna is niets afgesproken. 'Door de val van het kabinet wordt het nog diffuser welke kant het uitgaat', zegt Ton Jacobs. Het kan volgens de financieel specialist van de VNG wel eens september worden, voordat er enige helderheid is welke bezuinigingen gemeenten precies boven het hoofd hangen. 'En wellicht duurt het nog langer. Het probleem is, je weet niet met wie je in Den Haag afspraken moet maken: er zit niemand meer', zegt Jacobs.

SCHERPE KEUZES De nieuw te vormen colleges van burgemeester en wethouders ontkomen niet aan het maken van scherpe keuzes, vanwege de teruglopende inkomsten van het Rijk en de lagere eigen inkomsten uit bijvoorbeeld de grondexploitatie. Maar ja, welke keuzes? Laat één ding duidelijk zijn: harde keuzes zijn onontkoombaar met ongetwijfeld ingrijpende en pijnlijke gevolgen, zegt Herrie Geuzendam. De partner van organisatie- en adviesbureau BMC, die samen met de VNG een groot aantal *best practises* in beeld gaat brengen, haalt er ter verduidelijking een schematische ballenbak bij. In die bak zitten in totaal elf velden, 'ballen', waarop een gemeente zou kunnen inzetten. 'Dat kan van *zero-based budgetting*, het halen van eventuele lucht uit de begroting en het doorlichten van het



ROB KLOOSTERMAN / H.H.

financiële beleid - wat wij het platte bezuinigen noemen - tot takendiscussies en samenwerkingsmogelijkheden, alles in relatie tot de strategische heroriëntatie die onafwendbaar lijkt', zet Geuzendam uiteen. 'Hoe pijnlijk dan ook, gemeenten zullen moeten kiezen.' Jacobs en Geuzendam willen gemeenten helpen met het maken van die keuzes. 'Niet dat gemeenten het niet zelf kunnen', zegt Jacobs. 'Maar bij onze commissie Financiën komen veel vragen binnen. Op de speciale website bezuinigen, die deze week in de lucht gaat, presenteren we voorbeelden waar niet iedereen direct aan denkt. We hoeven natuurlijk niet op te schrijven dat je als gemeente de belastingen kan verhogen.'

LUCHT Er is volgens Geuzendam soms nog het een en ander te halen met plat bezuinigen. De BMC-consultant en de financieel specialist van de VNG vrezen echter dat het pompen van lucht uit de begroting bij lange na niet voldoende soelaas biedt om de aanstaande korting op het gemeentefonds op te vangen. 'Toch is het zeker goed dat het gebeurt. Als je wilt dat het bestuur scherpe keuzes maakt, is het zeer

zinvol om als ambtelijke organisatie te laten zien dat je er zelf al alles aan hebt gedaan. De aanpak van Amsterdam laat dat zien. Daar heeft de organisatie aangegeven dat het met duizend ambtenaren minder kan. Er liggen plannen klaar om de organisatie *lean and mean* te maken. Kijk, dan schep je als ambtelijke organisatie vertrouwen richting bestuur. En, niet onbelangrijk, je voorkomt dat het bestuur alle bezuinigingen primair wil realiseren door te snijden in de omvang van de organisatie.'

Het vernieuwende aan de gezamenlijke inspanning van VNG en BMC zit 'm volgens Jacobs vooral in het inbedden van de bezuinigingen in een groter verhaal, waarbij rekening wordt gehouden met factoren als krimp, duurzaamheid, vergrijzing én het profiel van de gemeente. 'Als je een gemeente bent of wilt zijn waar het goed recreëren en wonen is, is het niet handig als je de toeristenbelasting verhoogt om aan het bezuinigingsbedrag te komen', zegt hij. 'Tilburg is een voorbeeld dat er wat mij betreft uitspringt. Daar heeft het college een bezuinigingsnota gemaakt die aansluit bij de sociale stad die Tilburg wil zijn. Bij de bezuinigin-

Bezuinigen betekent sommige zaken aan de burger overlaten, bijvoorbeeld de stoep sneeuwvrij houden

gen die mogelijk zijn in de zogeheten vrije ruimte, wordt het sociale terrein zoveel mogelijk ontzien.'

VRAAGSTUKKEN Waar het volgens Jacobs en Geuzendam om gaat is dat gemeenten de noodzaak tot bezuinigen relateren aan de vraagstukken die op gemeenten afkomen, en deze beantwoorden in het licht van de vraag wat voor dorp of stad ze willen zijn en welke positie ze voor de overheid zien. Die vraagstukken kunnen liggen op het gebied van de financiën, de bevolkingsontwikkeling, de positie van de gemeente in de regio en/of de vergrijzing van het personeelsbestand. Vervolgens dient er te worden gekeken naar mogelijke manieren om te bezuinigen. 'Wil je bijvoorbeeld alles zelf blijven doen, of zet je de bedrijfsvoering buiten de deur door samen te werken met andere overheden? Er wordt al een boel samengewerkt, maar onder druk van bezuinigingen verwacht ik een flinke versnelling op dat terrein', aldus Geuzendam.